

5

Regels en rechten

60–90 minuten

KORTE OMSCHRIJVING

In deze les vervullen leerlingen de functie van schooldirectie en maken zij de regels. Hoe bestrijd je drugsgebruik en -bezit? Geef je toegang tot IP-adressen als er porno-beelden zijn verspreid vanuit de mediatheek? En hoe ga je om met afwezige leerlingen? Hoe houd je als schooldirectie rekening met de rechten van leerlingen? Op landelijk niveau spelen veelal dezelfde dilemma's. Zou je dezelfde keuzes maken tussen regels en rechten op landelijk niveau? NB. Deze les is ontworpen voor het mbo, maar de dilemma's kunt u natuurlijk ook met leerlingen uit het vo bespreken.

LEERDOELEN

De leerlingen:

- weten dat burgers rechten hebben in een rechtsstaat (en dat degenen die de regels maken, rekening moeten houden met deze rechten).
- kunnen voorbeelden geven van rechtsstatelijke dilemma's, zowel in de schoolcontext als in de besluitvorming op landelijk niveau.
- kunnen een beargumenteerde belangenafweging maken in rechtsstatelijk dilemma's.

DUUR

60–90 minuten – mogelijk tijdschema:

Peiling

5 minuten

Prikkelende opening

5 minuten

Indelen groepjes in locatiedirecties

5 minuten

Groepjes vullen werkbladen in

15–20 minuten

Presentaties en bespreken landelijke casussen

25–45 minuten

Afsluiting

5–10 minuten

BENODIGD MATERIAAL

- Voor elk groepje een werkblad
- De 'invultabel stemuitslagen', zodat u als docent de stemuitslagen kunt noteren.
- De pagina's met hierop per schoollocatie (College Noord/West/Zuid/Oost/Centrum) informatie voor u als docent. Hierop staan de landelijke casussen om voor te

lezen. Ook vindt u op deze pagina's per schoollocatie een antwoordmodel voor het bespreken van de casussen.

NB: de werkbladen en overige materialen zijn ook te downloaden via onze zoekmachine. Ga hiervoor naar www.prodemos.nl/leren en zoek op 'regels en rechten'.

VOORBEREIDING

Zorg dat alle tafels in groepjes staan. Houd rekening met de aantallen leerlingen, zie stap 3 van de handleiding.

WAT DOET U?

Stap 1 en 2 zijn een suggestie om de aandacht van de leerlingen te richten op het onderwerp. U kunt natuurlijk ook op uw eigen manier de les starten.

1. Vertel de leerlingen dat zij in deze les de plek van directeur op een mbo innemen. Daarvoor is het belangrijk om te weten wat leerlingen vinden. Daarom doen we eerst een kleine peiling. Vraag aan de leerlingen om hun hand omhoog te doen als zij het eens zijn met het volgende:
 - Wie wil er een school waarin er aandacht en respect is voor iedereen?
 - Wie wil er een school waarin er meer gelijkheid is?
 - Wie wil er een school waar iedereen zich veilig kan voelen?

Vertel de leerlingen dat zij vandaag in de huid kruipen van de schooldirectie. Ze mogen besluiten nemen waardoor de school een veilige(r), eerlijke(r) en zorgzame(re) plek wordt, waar leerlingen zich gezien en gehoord voelen.

2. Prikkel de leerlingen door de volgende introductie te gebruiken en daarna uitleg te geven over de rechtsstaat. ... Een school besturen is natuurlijk niet voor iedereen weggelegd.
 - › *Mannelijke docent:* Besluiten nemen is natuurlijk iets voor mannen. Vrouwen zitten altijd maar in hun emotie en kunnen daardoor geen verstandige besluiten nemen.
 - › *Vrouwelijke docent:* Besluiten nemen is natuurlijk echt iets voor vrouwen. Mannen maken er een potje van. Ze houden vooral rekening met zichzelf en te weinig met de belangen van anderen.Dus hierbij de oproep aan de [vrouwen / mannen] om zich gedurende deze les niet te bemoeien met de discussie en het besluitvormingsproces, tenzij nadrukkelijk om je mening wordt gevraagd.
Even een paar seconden stil.

... Natuurlijk is dit onzin. Dit gaan we niet doen. Mannen en vrouwen zijn gelijkwaardig.

'Gelijkwaardigheid' vinden we in Nederland zo belangrijk dat het in de Grondwet staat, namelijk in Artikel 1: "Allen die zich in Nederland bevinden, worden in gelijke gevallen gelijk behandeld. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook, is niet toegestaan."

3. Vertel de groep dat zij gezamenlijk één school met verschillende locaties besturen. Elke locatie heeft een eigen directie. De groep zal dus verdeeld worden in directies van verschillende locaties. Bepaal aan de hand van de grootte van de groep hoeveel locaties er zijn. Hanteer hiervoor de onderstaande richtlijn.

Aantal leerlingen	Aantal Locaties	Locatienamen
6-12	3	Noord / Centrum / Zuid
12-19	4	Noord / West / Oost / Zuid
20+	5	Noord / West / Centrum / Oost / Zuid

Ieder groepje vormt de directie van één locatie. Iedere directie krijgt een dilemma waarin een keuze gemaakt moet worden. Leerlingen moeten hun keuze/belangenafweging goed motiveren. Iedere directie vertelt namelijk straks voor de groep (aan de andere 'locatiedirecteuren') welke keuze ze hebben gemaakt en waarom. De andere directies mogen vragen stellen over de gemaakte keuze. Als er geen vragen meer zijn, stemmen alle directieleden van alle locaties over de gepresenteerde afweging en het voorgestelde schoolbeleid.

4. Deel aan elk groepje een werkblad uit.

Tip: laat de leerlingen een bordje maken met de naam van hun college erop.

Zorg dat ieder groepje eerst zorgvuldig de casus leest en pas daarna de casus met elkaar bespreekt. In ca. 10 minuten moeten ze een beargumenteerde keuze maken. De beste drie argumenten schrijven ze op het werkblad. Zorg ervoor dat ze voldoende argumenten hebben voor hun keuze. Ze moeten straks de andere directies overtuigen van hun (lastige) keuze!

Loop rond om de groepjes te helpen met het invullen van het werkblad. Gebruik eventueel hiervoor de voorbeeldargumentatie die in deze handleiding bij elke casus staat.

5. *Presentaties en kritische vragen*

Vraag als de groepjes klaar zijn één groepje naar voren. Vraag aan het groepje om de casus van het werkblad voor te lezen aan de rest van de groepjes. Daarna vertelt het groepje welke keuze ze hebben gemaakt en welke argumenten ze daarvoor hebben gebruikt. Vraag na de presentatie of iedereen een kritische vraag aan deze schooldirectie wil bedenken. Wacht daarna bewust een paar tellen, zodat je iedereen de ruimte geeft om een vraag te bedenken.

Laat nu de andere schooldirecties vragen stellen aan het presenterende groepje over het voorgestelde beleid. Modereer de vragen indien nodig.

Stemming

Als er geen vragen meer zijn of als de tijd op is, dan volgt de stemming. Alle locatiedirecteuren stemmen door handopsteken over het gepresenteerde keuzevoorstel. Wie is het eens met de gemaakte afweging? Noteer de stemuitslag. Gebruik hiervoor de tabel met het casusoverzicht (staat in de handleiding na stap 6).

Vraag na de stemming een of twee individuele directieleden naar hun motivering. Waren ze het eens met het keuzevoorstel van de locatiedirectie, waarom wel/niet? Waarom vonden ze in dit geval het ene belang zwaarder wegen dan het andere?

Follow-up: vergelijkbaar landelijk dilemma

Van schooldirectie naar Tweede Kamer Als follow-up kan aan de gehele groep een landelijk dilemma worden voorgelegd waarin dezelfde waarden of belangen botsen. Welke keuze zouden ze maken als ze het in 'Den Haag' voor het zeggen zouden hebben?

- Lees voor de hele klas de landelijke casus voor die hoort bij het zojuist besproken dilemma. Deze vindt u in dit boekje na de werkbladen en de invultabel voor de stemuitslagen.
- Vraag eerst de leerlingen die zojuist een presentatie hebben gegeven welke afweging ze zouden maken en waarom. Laat daarna de gehele groep op dezelfde wijze stemmen. Noteer ook hier de stemuitslag.
- Vertel of er verschil zit in de stemuitslag tussen het schooldilemma en het landelijke dilemma. Vraag of er leerlingen zijn die nu het andere belang zwaarder laten wegen dan in het vorige dilemma. Waarin zit het verschil?

Bedank het groepje voor hun presentatie en zorg dat ze applaus krijgen. Ga op deze wijze door totdat alle groepjes zijn geweest.

6. Bedank alle leerlingen en vertel dat hun taak als schooldirectie erop zit. Vraag aan de leerlingen welk dilemma zij het moeilijkst vonden. Herkennen zij de dilemma's? Kennen zij zelf andere dilemma's waarin belangen botsen op school of ergens anders?*
- Vertel de leerlingen dat er in de rechtsstaat altijd dilemma's spelen. Grondrechten kunnen onder druk komen te staan als er andere belangen spelen. Het is daarom goed om het daar telkens met elkaar over te hebben. De dilemma's spelen soms landelijk en soms dus ook in je eigen leefomgeving, zoals op school of in de gemeente. Vertel de leerlingen dat, als ze geïnteresseerd zijn, ze zelf eens naar de regels op school kunnen kijken. Hoe is de inspraak voor leerlingen geregeld? En welke regels zijn er over privacy of absentie?

* Denk bijv. aan leerlingvolgsystemen, zoals Magister op veel (middelbare) scholen.